03 2022

Це не “українське питання”. Лист від цивільного тіла про активізм та культурне виробництво на війні

Olexii Kuchanskyi

*Вжвжвжвжжвжвжвжвжвжвжвжвжвжвжвжвжвжвжвжвжжв
– що це? Сирени? Гради? Російська авіація? А, це лише холодильник. Прокидаюсь, третій день російського повномасштабного вторгнення в Україну. Три години сну.

***

Першого дня сирени були справжніми. *Ууууууууууммммммм* – “У мене немає сховища поблизу. Краще залишитись вдома”. Телефоную партнер/ці, як/а в іншому місті. *У-у-у-у-у-у-у – без відповіді – у-у-у*.

Вжвжвжвжвжвж. Наступні дві секунди: бачу у вікні російський літак. Мить потому: вибух на горизонті. Стіни вібрують. Фрустровано йду до

ліжка наче нічого не трапилось. Усе ж тримаю слухавку. *У-у-у*. “Алло…”. Хух.

***

У день вторгнення я планував сформувати тему своєї майбутньої статті, яку було заплановано опублікувати у російському виданні про сучасне мистецтво та теорію. Номер журналу мав би бути присвячений деколоніальності. Як іронічно.

Поспіхом полишаючи...

Біп

(Мушу відповісти квір-біжен/кам з України, аби зв’язати їх з товариш/ками з Європи).

Поспіхом полишаючи дім, я захопив випадкову книгу зі столу, хоча б щось. Звичайно, не про деколоніальність. Зараз я не обговорюватиму цей текст, але є одне спостереження, яким варто поділитись. Що як існує дещо, яке є важливою рисою деколоніальності як такої, – яке не обмежується обговореннями та поняттями з книг (хоч їх і не виключає)?

Що як деколоніальність зовсім не обов’язково пов’язана з хорошими бібліотеками та великими інституціями? Такі інституції у Москві та Санкт-Петербурзі залишаються відкритими. Що ж, у Києві, Одесі, Харкові та Донецьку справи зовсім інші. У кожному з цих українських міст – вибухи, втім, аж ніяк не зацікавленості деколоніальною

теорією, але буквально – вибухи. Будівлю Національного університету імені Каразіна в Харкові, де знаходиться один з найбільших філософських факультетів країни, пошкоджено ракетними обстрілами. Університети, теорії музеї та художни/ці, як і будь-що та будь-хто інші, у зоні ураження. Ймовірно, деколоніальність пов'язана з тим, що знаходиться у вас у руках прямо зараз. "Прямо зараз", яке ангажує вас на противагу постійному відтворенню тих самих кліше про "інклюзивність". Між іншим, чому цей трюк з кліше завжди спрацьовує?

Біп

(Моя кохана людина теж прокинулась. Вона провела ніч в метро, яке наразі виконує функції сховища. Запитую:

"Як ти*?*". Відповідь: "Нормаль… Ох*,* знову сирени*"*).

Ймовірно, щось засадничо не так з усіма цими "прогресивними" інституціями, новими інституціональностями, тощо, якщо вони з такою легкістю були перехоплені Путінізмом – дуже особливою формою імперіалізму, яка відіграє ключову роль в сучасному глобальному капіталістичному ладі. Чимало цих інституцій живуть у злагоді з Путінізмом і глобальним ринком мистецтва та теорії. Що ж, не дивно, що вони не в змозі навіть відреагувати на брутальне вторгнення Росії в Україну.

Я маю на увазі не лише російські інституції, але взагалі ті, які роблять вигляд, що мистецтво та культура – це не глобальний ринок та, водночас, величезна мережа практик з довгою історією трансверсальних активностей, що розгортаються на перетині мистецтва, теорії та політичного праксису. Ці інституції обмежують компетенцію мистецтва та культури до кволої розваги – приблизно так, як це зробила Венеційська бієнале1. Такі приручені актори обговорюють “антропоцен”, втім, не вважають захоплення Чорнобильської АЕС російськими військовими вартим уваги. Так, звучить банально, та це мовчання – це наші сирени, вибухи, сльози та вбиті цивільні. Складно побачити відмінність між конформізмом та “деколонізацією уяви”, яку ізольовано від її власних політичних та соціальних обставин. Вочевидь, така ізоляція є головним компонентом Путіністського культурного виробництва – загалом прийнятного для міжнародної спільноти, що власне і є вагомою проблемою. Схоже на те, що це один з найбільш ефективних способів утримувати критичні дискурси...

Вжвжвжвжвжвжвжвж – що це? Автомобіль. Хух.

... утримувати критичні дискурси в стані безпорадних фетишів.

Під Путінізмом я маю на увазі той дивний різновид величезної нелюдської військової технології, що ґрунтується на злитті правового

неопатріархату, расистського насильства, неоліберального капіталізму, політичного ізоляціонізму, дезінформації та новітнього обладнання для стеження. Газ, нафта, зброя та людське м'ясо — аби померти за безглузді автоматизовані війни, гетеронормативний фашизм — для відтворення людських ресурсів. Навіть той фашист є лише м'ясистим компонентом цього механізму. Його псевдоісторичні наративи про «велику російську імперію» — це клацання зброї — вона заряджена. Права людини ігноруються. Путінізм – це темна траєкторія постгуманізму в умовах глобального капіталізму та «вуглецевих демократій».

Я пишу «Путінізм» з великої літери не для того, щоб вшанувати, а тому, що вірю, що це скоро закінчиться і більше ніколи не повториться. Це назва, а не поняття. Ніхто не може передбачити, що ця нелюдська технологія може зробити для людей у всьому світі, для планети. Тому що це може зробити навіть «те, що ніхто не робив в історії»2, як сказав той фашист, маючи на увазі ядерну атаку.

Атомні електростанції3 та сховища радіоактивних відходів4 у зоні ураження. Зокрема, Запорізька АЕС, одна з 10 найбільших у світі, захоплена російськими військовими. Це не паранойя. Вони вже були під загрозою.

Війна в Україні – це не "українське питання". "Планетарна" – не дуже точне поняття тут, але

цьому випадку воно личить значно краще, ніж анонсам проектів від інституцій, які ігнорують війну, розпочату та підтримувану тими ж ресурсами, за які функціонує ця “критика”.

Та все ж чимало людей з Російської Федерації протистоять Путінізму не лише зараз, але вже доволі довго як культурні та політичні активіст/ки, художни/ці, куратор/ки, дослідни/ці, волонтер/ки, профспілкові активіст/ки, феміністи/ки-медіаактивіст/ки, захисни/ці довкілля та безліч інших з безкомпромісними політичними переконаннями, чимало з них я знаю особисто. Як і безліч тих, хто безупинно чинять спротив у Білорусі, Казахстані, Грузії, також корінні народи РФ. Путінізм можна розглядати як мережу соціальних, політичних, адміністративних, економічних та афективних (заснованих на страхові та фрустрації) відносин. Жахливий міжнародний злочин, що розпочався рано вранці 24 лютого, може бути не лише великою трагедією, але й приводом консолідуватись та переналаштувати ці відносини.

У це складно повірити, та схоже бінарні протиставлення знову на часі. Зверніть увагу: не між росіянами та українцями чи РФ – НАТО. Протиставлення пролягає між Путінізмом, тобто силою що нищить цивільних та довкілля аби нищити ще більше, та транснаціональною мережею тих, хто вірять у альтернативне цій

моторошній нищівній відчужений воєнній технології. Вочевидь, це стратегічне спрощення.

Єдина книга, яка є в мене собою, – це “Право на істину: розмови про мистецтво та фемінізм” (упорядковано Оксаною Брюховецькою та Лесею Кульчинською в 2019 році). У одній з розмов художниця та активістка Дана Кавеліна стверджує, що емпатія – це знаряддя боротьби. Такою зброєю Путінізму ніколи не скористатись. До того ж у поточних умовах вона здається не менш потужною за перемудровані книги та обго...

Уууууууууууууммммммммммм

Сирени. Мушу йти. Не найкращий час для письма.

Коротко зі сховища:

Солідарність – спосіб нейтралізувати Путінізм як технологію.

Але не буває солідарності без чіткого усвідомлення, на чиєму ти боці.

Критики/ні культури, ліві, феміністи/ки, еко-активіст/ки з усіх усюд, хто це читають, це не “українське питання”. Це питання боротьби з глобальним капіталізмом, патріархатом та за збереження довкілля.

НЕ СПІВПРАЦЮЙТЕ З РОСІЙСЬКИМИ КУЛЬТУРНИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ, ЯКІ НЕ ПРОТИСТОЯТЬ ВІЙНІ!

ПІДТРИМУЙТЕ БІЖЕНЦІВ НА КОРДОНАХ!

Цей текст був написаний як спроба осягнути найперший випадок ракетного удару по цивільній будівлі у Києві, *26* лютого *2022*. З того дня українські міста, селища та села під постійними обстрілами, навіть Львів, що знаходиться на відстані близько *70* км від східного кордону ЄС. Маріуполь, Херсон, Харків, Чернігів, Суми та багато інших було атаковано з особливою жорстокістю до цивільного населення. Зокрема, за повідомленнями міської влади Маріуполя у зв'язку з блокадою та обстрілами вже загинули щонайменше п'ять тисяч людей, *210* з них – діти. Більш ніж *2000* житлових будинків було знищено, що складає приблизно *90%* житлового фонду міста. Напередодні блокади близько *140 000* мешканців виїхали з міста, згодом було евакуйовано ще *150 000*. Близько *30 000* вже було депортовано російськими військовими на територію РФ. *170 000* людей досі залишаються в місті.

Дякую за допомогу в підготовці тексту Тамарі Хасановій, Марії Воротиліній та Ірі Конюховій.

---

1 https://www.instagram.com/accounts/login/?next=/p/CaaLmtStDrW/

2 https://www.cbc.ca/news/world/putin-ukraine-nato-nuclear-weapons-1.6362890

3 https://www.reuters.com/world/europe/chernobyl-power-plant-captured-by-russian-forces-ukrainian-official-2022-02-24/

4 https://www.ukrinform.net/rubric-ato/3414326-russian-shells-hit-radioactive-waste-disposal-site-in-kyiv.html